

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

TEHNOLOŠKA NAVODILA

Ekološka reja divjadi v oborah

LJUBLJANA DECEMBER 2010

Tehnološka navodila

EKOLOŠKA REJA DIVJADI V OBORAH

Ena od novosti, ki jih prinaša novi Pravilnik o ekološki pridelavi in predelavi kmetijskih pridelkov in živil, je tudi možnost ekološke reje divjadi v oborah. Ker je reja divjadi v oborah manj razširjena praksa smo pripravili tehnološka navodila za ekološko rejo v oborah.

1. Predpisi:

Reja divjadi v oborah je zakonsko urejena z Zakonom o divjadi in lovstvu (Ur.l. RS, št. 16/2004 s spremembami Ur.l. RS, št. 120/2006 in Odl.US: U-I-98/04, 17/2008). Reja divjadi v oborah se mora odvijati tudi v skladu z osnovnimi predpisi, ki urejajo področje živinoreje in veterine. Dodatno je pri ekološki reji potrebno upoštevati predpise, ki urejajo ekološko kmetijstvo. Osnovni predpisi zanj so evropske uredbe: Uredba 834/2007/ES, Uredba 889/2008/ES, Uredba 1235/2008/ES in vse dopolnitve. Veljajo po vsej Evropski skupnosti. Posebnosti posamezne države članice pa so regulirane v pravilnikih. Pri nas od leta 2010 velja Pravilnik o ekološki pridelavi in predelavi kmetijskih pridelkov in živil (ur.l.RS.št. 71/2010). Gradnja in umestitev obore mora biti v skladu z Zakonom o gozdovih, Uredbo o vrstah posegov v okolje in predpisi o izgradnji objektov.

2. Vrste divjadi primerne za ekološko rejo v oborah

Za ekološko rejo v oborah so primerni damjaki (*Dama dama*), mufloni (*Ovis musimon*) in navadni jelen (*Cervus elaphus*). Reja živali mora potekati v skladu z Uredbo 834/2007/ES, Uredbo 889/2008/ES in Uredbo 1235/2008/ES in omenjenim pravilnikom. Živali za nakup morajo izhajati s kmetij, kjer gospodarijo v skladu z uredbami in pravilnikom, ki urejajo ekološko kmetovanje. Za začetek ekološke reje v prvem letu preusmeritve ali če ni na voljo zadosti ekološko vzrejenih živali, je izjemoma dovoljen nakup živali iz konvencionalne reje. Za nakup neekološko vzrejenih živali mora kmet predhodno pridobiti dovoljenje kontrolne organizacije.

Slika 1: Samica damjaka

3. Obore

Reja divjadi poteka v oborah. Obora je po Zakonu o lovstvu več kot 0,5 ha velika površina v naravnem okolju, obdana z ograjo, ki ne dopušča prehajanja določenim ali vsem vrstam divjadi. Za ekološko rejo mora velikost obore biti prilagojena živalim, ki jih redimo.

Po Pravilniku so predpisane velikosti najmanj:

1 ha za damjake in muflone

2 ha za navadne jelene

3 ha pri mešani reji

Obora mora dovoljevati delitev na vsaj dve čredinki: najmanjša velikost čredinke je 0,5 ha pri reji damjakov in muflonov in 1 ha pri navadnem jelenu

Obora mora zagotavljati zaščito živalim pred vremenskimi vplivi. Ekološka reja na zelo mokrih in močvirnih površinah ni dovoljena. Obora mora zagotavljati zadosti paše v obdobju vegetacije. Dokrmeljevanje v tem obdobju ni dovoljeno. Dovoljeno je le v primeru neugodnih vremenskih razmer (pozimi). Obora mora zagotavljati skrivališča in zatočišča za živali. Zagotovljena mora biti naravna nega parkljev. Navadni jeleni morajo imeti možnost valjanja v blatnih kopelih za nego kože in urejanje telesne temperature.

Živalim v obori mora biti na razpolago neoporečna voda za pitje. Če ni dostopnega naravnega vira, je potrebno postaviti napajališča.

3.1. Ograja

Ograje morajo preprečevati pobeg rejenih živali. Po Pravilniku mora biti višina ograje vsaj 1,80 m za damjake in muflone in 2,00 m za navadnega jelena. Na neravnih predelih je potrebno ograjo ustrezno povišati. Ograje za postavitev čredink so lahko nižje. Ograje morajo živalim biti razločno vidne in morajo biti brez ostrih kotov.

3.2. Krmišča

Krmišča morajo biti na zaščitenih mestih in dostopna rejenim živalim in oskrbnikom.

Krmišča, kjer ni stalnega dostopa do krme morajo omogočati sočasno hranjenje več živali.

Tla ob krmiščih morajo biti utrjena, da omogočijo nego parkljev. Naprave za krmljenje morajo imeti nadstrešek.

4. Namestitev živali

V skladu s Pravilnikom morajo živali pri ekološki reji v oborah živeti v socialnih skupinah. Za Damjake, muflone in navadnega jelena je najmanjša socialna skupina: 3 samice + 1 samec. Na hektar obore se sme rediti največ: 10 odraslih živali damjakov oz. muflonov ali 5 odraslih navadnih jelenov. Živali, ki se skotijo v čredi se upoštevajo v dovoljeni kvoti na hektar.

Ločena reja posameznih živali ni dovoljena razen, ko gre za zdravljenje ali v drugih utemeljenih izjemnih primerih.

Slika 2: Mešana reja v obori (Arbajter Pohorje)

5. Obnova črede

Letno je dovoljen nakup neekološko vzrejenih samic v obsegu 10% staleža oziroma števila živali v čredi. V čredah manjših od 10 živali je dovoljen dokup ene odrasle samice. Živali morajo biti v svojem prvem letu starosti. Nakup plemenskih samcev iz konvencionalne reje je dovoljen, če se jih potem redi in krmi v skladu z Uredbo 834/2007/ES, Uredbo 889/2008/ES in Uredbo 1235/2008/ES in omenjenim pravilnikom. O nakupu je potrebno voditi evidenco.

6. Krma

Vegetacija v obori, kjer teče ekološka reja, mora zagotoviti v sezoni rasti dovolj krme za rejene živali. Krmljenje se izvaja le v času neugodnih pogojev. Krma za ekološko rejo divjadi v oborah mora biti v skladu z Uredbo 834/2007/ES, Uredbo 889/2008/ES in Uredbo 1235/2008/ES in omenjenim pravilnikom. Krma mora biti v skladu s prehrabnimi potrebami živali. Po možnosti mora izvirati z lastnega ekološkega kmetijskega gospodarstva ali z drugih ekoloških kmetijskih gospodarstev na istem področju. Dodatke za krmo naj bi uporabljali v najmanjši možni meri in če je to res nujno potrebno. Krma ne sme vsebovati snovi pridobljenih iz gensko spremenjenih organizmov.

7. Zdravljenje in preprečevanje bolezni

Preprečevanje bolezni in veterinarsko zdravljenje mora potekati v skladu z Uredbo 834/2007/ES, Uredbo 889/2008/ES in Uredbo 1235/2008/ES. Prepovedana je uporaba alopatskih veterinarskih zdravil in antibiotikov. Potrebno je zagotavljati zadostno higieno. Čistiti je potrebno tako pogosto, da se prepreči prenos bolezni in razširjanje smrada. Če živali kljub skrbnem izvajanju preventivnih ukrepov zbolijo ali se poškodujejo, jih je treba začeti zdraviti nemudoma. Prednost imajo v ekološkem kmetijstvu dovoljeni preparati. Če ti niso uspešni, se lahko na odgovornost veterinarja uporabijo alopatska zdravila in antibiotiki. Za nadzorni organ je potrebno hraniti dokazila o pojavu okoliščin za zdravljenje. Obdobje karence za alopatska veterinarska zdravila se pri ekoloških živalih podvoji. Za izdelavo ekoloških živil se proizvoda zdravljenih živali ne uporablja dvakrat dlje kot je predpisano v navodilih za uporabo zdravila. Pri zdravilih, ki karence nimajo predpisane, so proizvodi uporabni šele po 48 urah.

8. Pridobitev dovoljenja za rejo divjadi v oborah

Področje postavitve obor opredeljuje Zakon o divjadi in lovstvu. Za postavitve obore je potrebno pridobiti dovoljenje v skladu s predpisi o varstvu okolja in urejanju prostora. Za izdajo dovoljenja je pristojno Ministrstvo za okolje in prostor - Agencija RS za okolje.

Pogoji za postavitve obore so med drugim tudi:

- površina za oboro mora biti opredeljena v občinskih prostorskih aktih
- če bo obora večja kot 5 ha, je obvezno izvesti presojo vpliva na okolje in objekt spada med objekte za katere je potrebno gradbeno dovoljenje
- če obora posega v gozdni prostor, je potrebno soglasje Zavoda za gozdove Slovenije

Za natančnejši pregled zahtev, potrebnih soglasij in pomoč pri postopku pridobitve dovoljenja se povežite s kmetijskim svetovalcem na vašem regionalnem KGZS zavodu ali se povežite z Združenjem rejcev divjadi v oborah (naslovi v prilogi).

Za ekološko rejo divjadi v oborah mora kmet imeti status ekološkega kmeta. Mora biti prijavljen v kontrolo pri eni od treh organizacij za kontrolo in certifikacijo. Če želi prejemati tudi plačilo v okviru podukrepov Programa razvoja podeželja za ekološko kmetijstvo v naslednjem letu, se mora prijaviti v kontrolo do 31. 12. tekočega leta. Glede na značilnosti vaše kmetije in vaše načrte vam bodo več o tem povedali svetovalci kmetijske svetovalne službe zadolženi za ekološko kmetijstvo in sodelavci organizacij za kontrolo in certifikacijo.

9. Financiranje izgradnje obore

Del finančnih sredstev za postavitev obore lahko kmetje pridobijo v okviru razpisov Programa za razvoj podeželja. V 1. osi namenjeni izboljšanju konkurenčnosti kmetijskega in gozdarskega sektorja je podukrep 121- Posodabljanje kmetijskih gospodarstev. Med upravičenimi predmeti podpore so tudi »Naložbe v postavitev pašnikov za nadzorovano pašo domačih živali oziroma postavitev obor za rejo gojene divjadi«. Razpise objavlja Agencija Republike Slovenije kmetijske trge in razvoj podeželja na svoji spletni strani. Za pomoč pri spremljanju razpisov in pripravi dokumentacije se lahko obrnete na vašega terenskega kmetijskega svetovalca, ki vam bo pomagal pridobiti potrebna dokazila in izpolniti prijavo.

10. Poti trženja in označevanje

Poti trženja ekološke divjadi ali izdelkov iz divjačine so podobne kot pri konvencionalni reji v oborah. Živali iz ekološke reje v oborah lahko prodamo za nadaljnjo rejo. Zlasti zanimive bodo ekološko rejene živali za tiste, ki začenjajo rejo na novo ali za dopolnitev črede v ekološki reji. Večji ekonomski učinek lahko zagotovi priprava mesa in mesnih izdelkov iz ekološke divjačine. Da bi lahko izdelki nosili ime ekološki, je potrebno zagotoviti, da je tudi predelava certificirana oziroma nadzorovana s strani organizacij za kontrolo in certificiranje. Predelava divjačine je lahko dopolnilna dejavnost kmetije. Razen razreza svežega mesa, meso divjadi predstavlja dobro surovino za suhomesnate izdelke, salame in paštete. Pravilno uležano sveže meso ekološke divjadi pa je lahko posebna ponudba v okviru ponudbe na turistični kmetiji. Ker evropske uredbe ne definirajo ekološke reje v oborah, meso in izdelki ekološko prirejene divjadi ne morejo biti označeni z evropskim znakom za ekološko kmetijstvo. V skladu z nacionalnim Pravilnikom je obvezna označitev izdelkov z nacionalnim znakom »ekološki«.

Slika 3: Nacionalna označba za ekološko kmetovanje

Izkušnje konvencionalnih rejcev kažejo, da se reja divjadi dobro povezuje tudi z dopolnilno dejavnostjo izobraževanja na kmetiji. Zlasti zanimive so živali v oborah za otroke.

Pripravil:
dr. Janko Rode

PRILOGA 1

Pomembni naslovi:

KGZS, Celovška 135, 1000 Ljubljana, tel.: 01 51 36 600

KGZS - Zavod Celje, Trnoveljska cesta 1, 3000 Celje, tel.: 03 42 55 500

KGZS - Zavod Kranj, Cesta Iva Slavca 1, 4000 Kranj tel.: 04 280 46 35

KGZS - Zavod Ljubljana, Celovška 135, 1000 Ljubljana tel.: 01 513 07 00

KGZS - Zavod Maribor, Vinarska 14, 2000 Maribor tel.: 02 228 49 00

KGZS - Zavod Murska Sobota, Štefana Kovača 40, 9000 Murska Sobota tel.: 02 539 14 10

KGZS - Zavod Nova Gorica, Pri hrastu 18, 5000 Nova Gorica tel: 05 335 12 00

KGZS - Zavod Novo mesto, Šmihelska 14, 8000 Novo mesto tel. : 07 373 05 70

KGZS - Zavod Ptuj, Ormoška cesta 28, 2250 Ptuj, T: 02 749 3610

iKon-Cert , Vinarska ulica 14 2000 MARIBOR, tel.: 02 228 49 52

IKC: Inštitut za kontrolo in certifikacijo UM, Pivola 8, 2311 Hoče, tel.: 02 613 08 31

Bureau Veritas, Ulica XIV. divizije 36, 2000 MARIBOR tel.: 02 480 53 50

Združenje rejcev divjadi v oborah Slovenije, Drofenikova 15, 3230 Šentjur tel: 03 749 10 64

Zavod za gozdove Slovenije, Večna pot 2, 1001 Ljubljana, tel: 01 470 00 50

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Dunajska 22, tel.: 01 478 90 00

Ministrstvo za okolje in prostor - Agencija RS za okolje, Vojkova cesta 1B, tel.: 01 478 45 11